

2015

Центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу

**Статистична довідка
за результатами
моніторингового дослідження
«Організація харчування учнів у
загальноосвітніх навчальних
закладах м. Києва»**

**Департамент освіти і науки, молоді та спорту
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)
Центр науково-освітніх інновацій та моніторингу**

**Статистична довідка
за результатами моніторингового дослідження
«Організація харчування учнів у загальноосвітніх
навчальних закладах м. Києва»**

Довідку підготували: *Т.Л. Казиміренко, С.В. Шелковська*

Статистичне опрацювання результатів: *Н.А. Вацаєва*

Літературне редагування: *Д. А. Суліменко*

Київ

2015

Зміст

Вступ.....	4
1. Загальна характеристика учасників дослідження.....	7
2. Характеристика інструментарію дослідження «Організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва».....	9
3. Загальна характеристика результатів анкетування. Статистичні дані та інфографіка за результатами дослідження	10
3.1.Стан організації гарячого харчування у їдальнях у ЗНЗ м. Києва.....	10
3.2.Організація роботи буфету у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва	14
3.3.Думка батьків учнів щодо оплати гарячого харчування учнів	16
Висновки за результатами дослідження	23

Вступ

Організація якісного і доступного харчування в загальноосвітніх навчальних закладах на сьогодні є важливою соціальною програмою.

Повноцінне, збалансоване харчування є однією з умов нормального функціонування дитячого організму. Раціональне харчування зумовлює належний розвиток усіх життєво важливих органів і системи, сприяє зміцненню захисних функцій організму. Якість харчування опосередковано і безпосередньо впливає на якість засвоєння школярем навчального матеріалу.

Період від 7 до 18 років, коли дитина проводить більше часу в школі, характеризується підвищеним розумовим і фізичним навантаженням. Тому збереженню здоров'я дитячого організму та його гармонійному розвитку сприятиме забезпечення підростаючого покоління повноцінним і збалансованим харчуванням і дотримання у шкільних їдальнях сучасних вимог якості та безпеки харчових продуктів.

Для підтримання здоров'я учнів, необхідно дотримуватись трьох принципів здорового харчування:

1. Помірність – калорійність раціону не перевищує енергетичних витрат організму.
2. Різноманітність – споживання усіх основних груп харчових продуктів: хліб і крупи; овочі та фрукти; м'ясо та молочні вироби.
3. Збалансованість – правильне співвідношення груп харчових продуктів.

Організація харчування у загальноосвітніх закладах міста здійснюється у відповідності до Закону України «Про освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2002 року № 856 «Про організацію харчування окремих категорій учнів в загальноосвітніх навчальних закладах», Постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 №1591

«Про затвердження норм харчування в навчальних та оздоровчих закладах.», Постанови кабінету міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 116 «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість».

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 26.01.2015 р. № 17 Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 05-06 лютого 2015 року було проведено дослідження щодо організації харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Тема дослідження – організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Мета дослідження – вивчити стан організації харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – стан організації харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Предмет дослідження – чинники, що впливають на стан організації харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Завдання дослідження:

1. Отримати інформацію щодо стану організації гарячого харчування в ЗНЗ м. Києва.
2. Проаналізувати стан організації роботи буфету в ЗНЗ м. Києва.
3. Проаналізувати потреби батьків щодо організації харчування в ЗНЗ м. Києва.
4. Проаналізувати соціальні запити та пропозиції батьків учнів щодо покращення організації харчування в ЗНЗ м. Києва.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що Департамент освіти і науки, молоді та спорту Києва, Київська міська державна районна адміністрація отримають об'єктивну інформацію про стан харчування учнів київських шкіл. Отримані дані сприятимуть прийняттю ефективних управлінських рішень щодо налагодження організації харчування учнів відповідно до запитів батьків учнів, пошуку шляхів щодо забезпечення школярів раціональним, якісним і безпечним харчуванням, упровадження нових технологій приготування їжі і форм обслуговування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

1. Загальна характеристика учасників дослідження

У рамках проведення дослідження «Організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва» обстеженню підлягали державні загальноосвітні навчальні заклади (ЗНЗ), у яких є початкова, основна та старша школа (за винятком вечірніх шкіл, шкіл-інтернатів для дітей з особливими потребами).

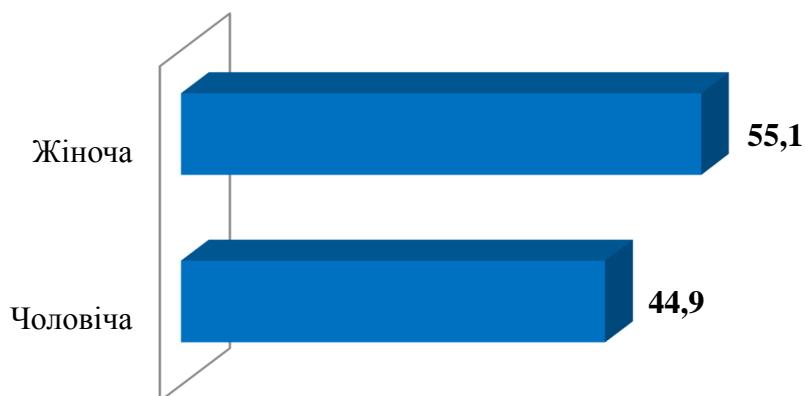
У зазначених ЗНЗ одиницями спостереження є батьки учнів початкових, середніх, старших класів, що потрапили до вибірки.

Обстеження проводилось на основі ймовірнісної стратифікованої одноступеневої вибірки із застосуванням методу самозаповнення. З метою врахування структури генеральної сукупності було сформовано 10 страт – окремо для кожного району м. Києва. Теоретичний розподіл вибіркової сукупності склали: 50 загальноосвітніх навчальних закладів, 3000 батьків учнів.

У дослідженні брали участь 2929 респондентів із 50 загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) м. Києва.

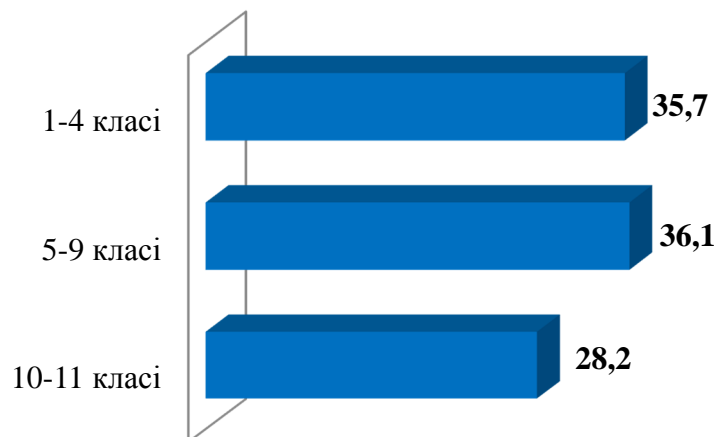
На діаграмі 1 наведено розподіл учнів за статтю.

Діаграма 1. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Стать Вашої дитини?», (у відсотках)

На діаграмі 2 розподіл учнів за класами в яких вони навчаються.

Діаграма 2. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «У якому класі навчається Ваша дитина?», (у відсотках)

2. Характеристика інструментарію дослідження «Організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва»

В інструментарії моніторингового дослідження «Організація харчування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва» були використані такі типи запитань: прямі запитання; 6 запитань напівзакритих та 13 закритих; 13 запитань одноваріативних (з них 1 з оціночною шкалою відповідей) та 6 багатоваріативних (з них 6 запитань з формою відповідей «меню»).

Метою запитань анкет було одержання інформації про:

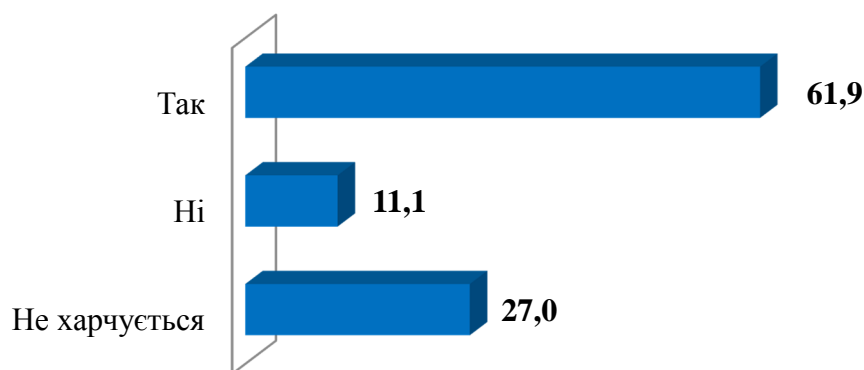
- стан організації гарячого харчування у їдальнях у ЗНЗ м. Києва;
- чинники, які впливають на стан організації харчування у ЗНЗ м. Києва;
- стан організації харчування у буфетах у ЗНЗ м. Києва;
- пропозиції батьків учнів щодо поліпшення організації харчування;
- думку батьків учнів щодо оплати харчування у ЗНЗ м. Києва;

3. Загальна характеристика результатів анкетування. Статистичні дані та інфографіка за результатами дослідження

3.1. Стан організації гарячого харчування у їдальнях у ЗНЗ м. Києва

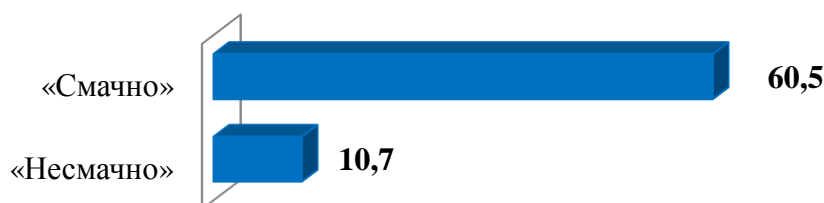
Більшість батьків учнів (61,9%), які брали участь у дослідженні, задоволені тим, що в шкільних їдальнях організовано гаряче харчування дітей у ЗНЗ м. Києва. За результатами опитування батьків, четверта частина школярів (27%) не користуються послугами щодо отримання гарячого харчування в ЗНЗ (діаграма 3).

Діаграма 3. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи задовольняє Вас гаряче харчування дитини в загальноосвітньому навчальному закладі?», (у відсотках)

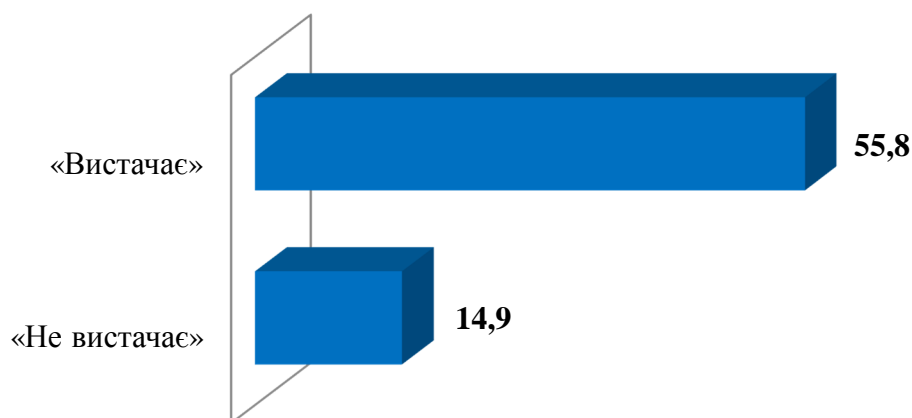
Учням (60,5%), що отримують гаряче харчування, подобається, як готують у шкільній їдальні. Кожний десятий учень оцінює гаряче харчування як «несмачно» (діаграма 4).

Діаграма 4. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Як Ваша дитина оцінює гаряче харчування?», (у відсотках)

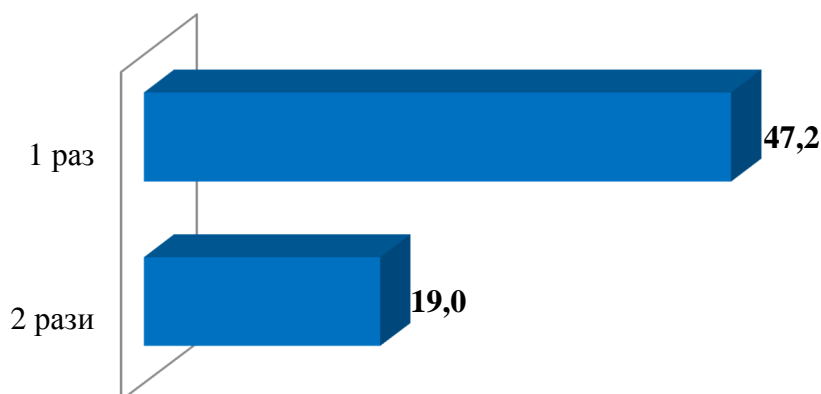
Половині учнів (55,8%) вистачає отриманих порцій гарячого харчування, кожному шостому – не вистачає (діаграма 5).

Діаграма 5. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Як Ваша дитина оцінює розмір порцій гарячого харчування?», (у відсотках)

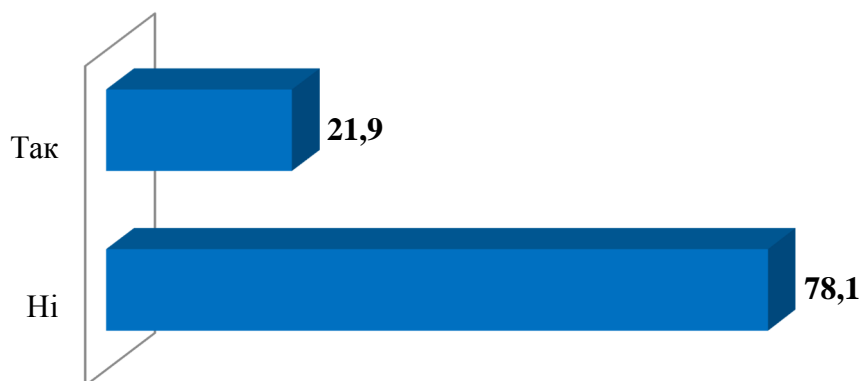
Із тих учнів, що харчуються в їдальні, половина (47,2%) отримують гаряче харчування один раз; майже 20% – два рази на день (діаграма 6).

Діаграма 6. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Скільки разів на день Ваша дитина отримує гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі?», (у відсотках)

П'ята частина учнів потребує дієтичного харчування за медичними показаннями (діаграма 7).

Діаграма 7. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи потребує Ваша дитина дієтичного харчування за медичними показаннями?», (у відсотках)

Тільки 32,3% батьків задоволені організацією гарячого харчування (діаграма 8). Третину батьків (29,0%) не задовольняє асортимент, п'яту частину – ціни; 14,0% – поскаржились на якість.

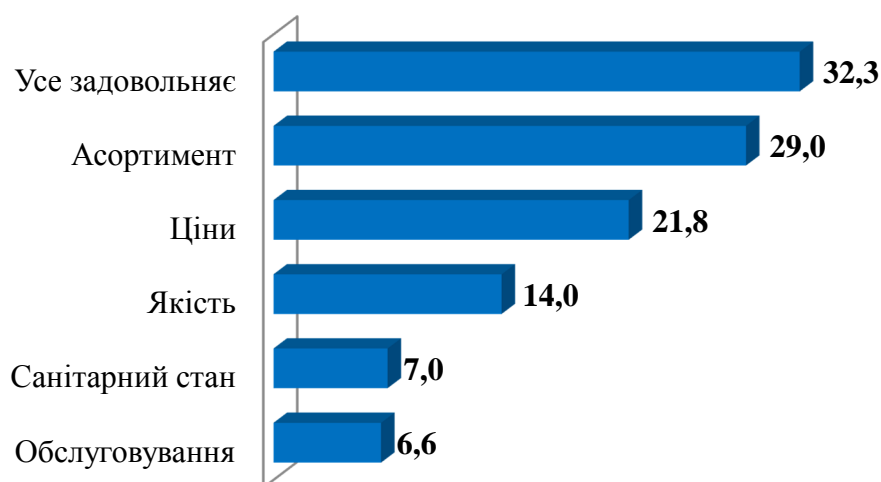
Відповідаючи на відкриту частину запитання: «Що Вас не задовольняє у роботі їдальні (гаряче харчування) загальноосвітнього навчального закладу?», батьки учнів зазначили:

- гарячі страви споживаються холодними;
- мало салатів;
- мало овочів та фруктів;
- пересмажені страви;
- працівники буфету неправильно дають здачу;
- лишок грошей, що залишається при розрахунку, працівники буфету повертають цукерками;
- відсутні серветки;
- брудні столові прибори;

- великі черги, тому діти не встигають за перерву щось купити чи поїсти.

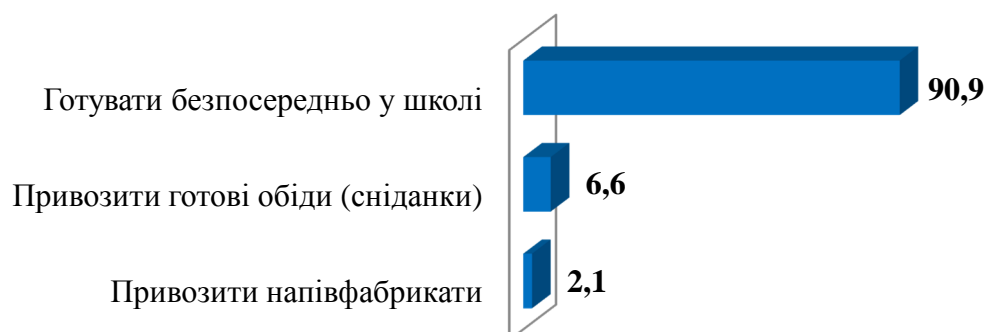
Батьки запропонували подовжити час роботи їдальні.

Діаграма 8. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Що Вас не задовольняє у роботі їдальні (гаряче харчування) загальноосвітнього навчального закладу?», (у відсотках)

Батьки одностайні в баченні організації гарячого харчування у школі, а саме: їжа повинна готуватися безпосередньо в навчальному закладі (діаграма 8).

Діаграма 9. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «На Вашу думку, яким чином повинно бути організоване гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі?», (у відсотках)

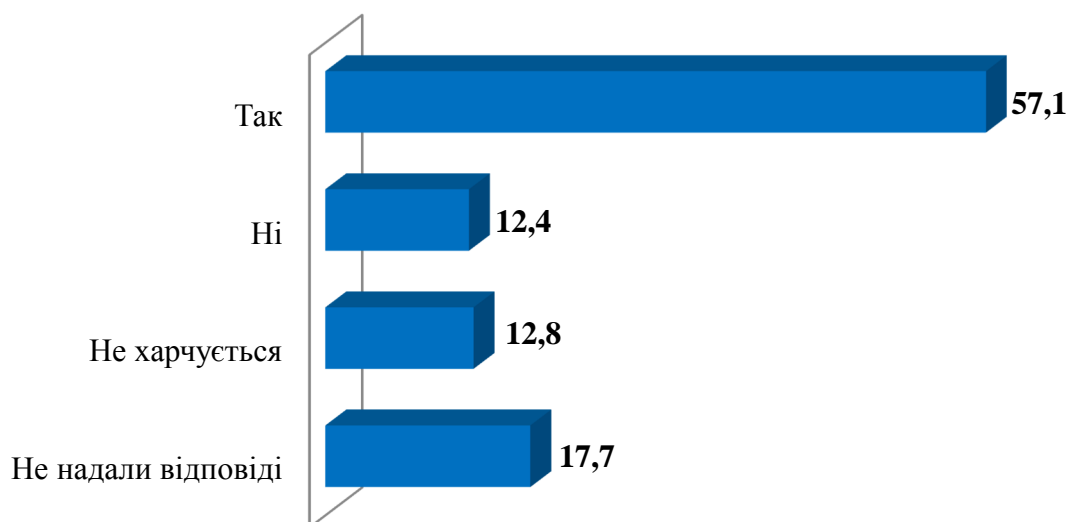

Отже, загалом батьки незадоволені тим, як у шкільних їдальнях організовано гаряче харчування. загальноосвітніх навчальних закладів. Тільки третину батьків учнів (32,3%) задовольняє робота їдальні ЗНЗ. 67,7% батьків-респондентів висловили зауваження щодо асортименту, цін, якості страв, санітарного стану, обслуговування. Батьки вважають, що готувати їжу треба безпосередньо у школі. Третина учнів не користується послугами їдальні.

3.2. Організація роботи буфету у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва

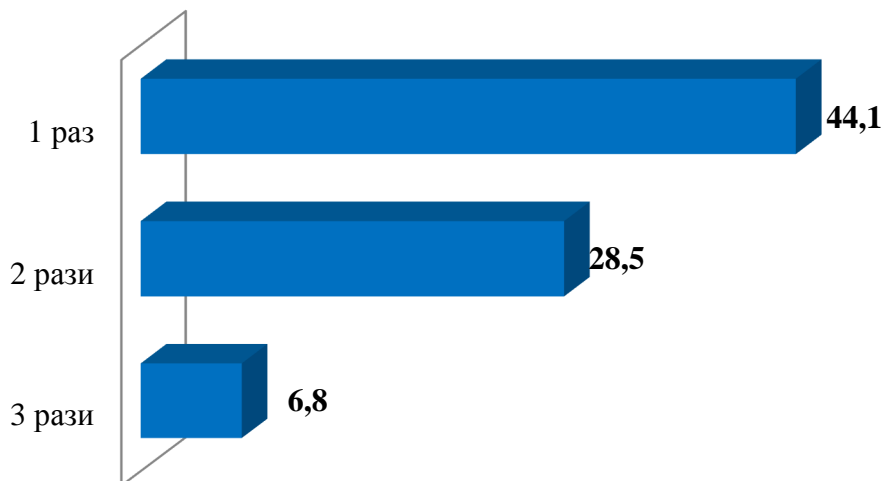
Більше половини батьків (57,1%) задовольняє робота буфету, а кожного десятого – не задовольняє (діаграма 10). Серед учнів більше тих, хто користується буфетом, чим послугами шкільної їдальні.

Діаграма 10. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи задовольняє Вас харчування дитини в буфеті загальноосвітнього навчального закладу?», (у відсотках)

44,1% школярів користуються буфетом один раз на день; майже третина (28,5%) – двічі на день (діаграма 11).

Діаграма 11. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Скільки разів на день Ваша дитина користується буфетом?», (у відсотках)

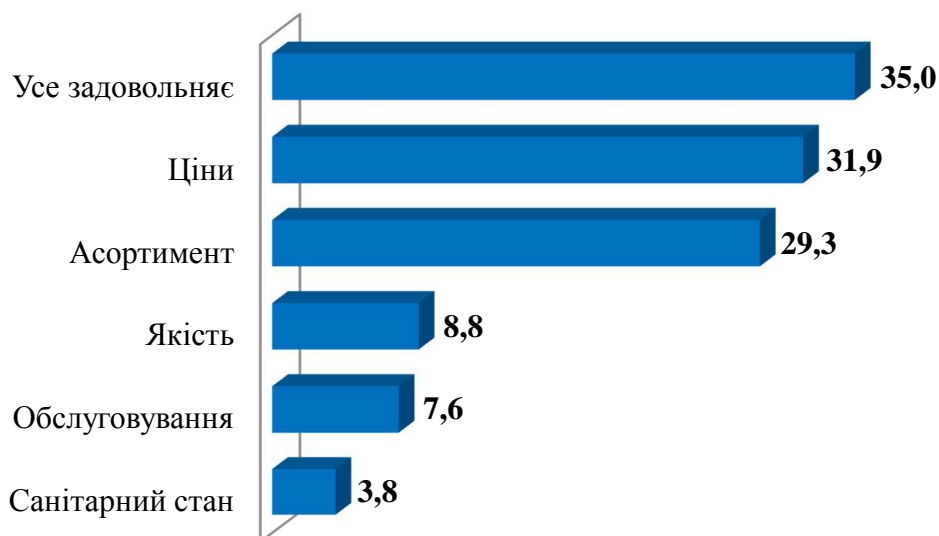
Більшість батьків (65%) оцінюють роботу буфету як незадовільну. Порівняно з результатами, що наведені на діаграмі 8, батьків більше не задовольняє у роботі буфету ціни і обслуговування. Проте, на думку батьків, якість страв у буфеті краща, ніж у їдальні (діаграма 12).

Відповідаючи на відкриту частину запитання: «Що Вас не задовольняє у роботі буфету загальноосвітнього навчального закладу?» батьки учнів звернули увагу на такі недоліки у роботі шкільного буфету:

- продають некорисні для здоров'я дітей продукти (сухарики, попкорн, чупа-чупс, чіпси тощо);
- після 3-4 уроку залишаються лише солодощі;
- великі черги, діти за перерву не встигають щось купити;
- нема гарячих напоїв.

Батьки учнів висловили такі побажання щодо роботи буфету: подовжити час його роботи, продавати фрукти, молочні продукти в оригінальній упаковці (кефір, йогурт, закваска).

Діаграма 12. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Що Вас не задовольняє у роботі буфету загальноосвітнього навчального закладу?», (у відсотках)

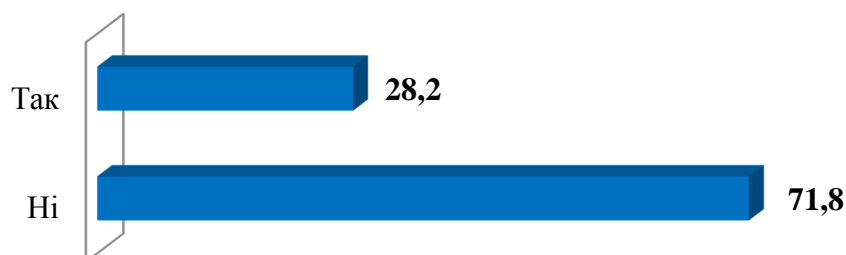

Отже, тільки 35% батьків задоволені роботою шкільного буфету. Серед недоліків виокремили: високі ціни та недостатній асортимент продукції. Кожний сьомий учень не користується послугами шкільного буфету.

3.3. Думка батьків учнів щодо оплати гарячого харчування учнів

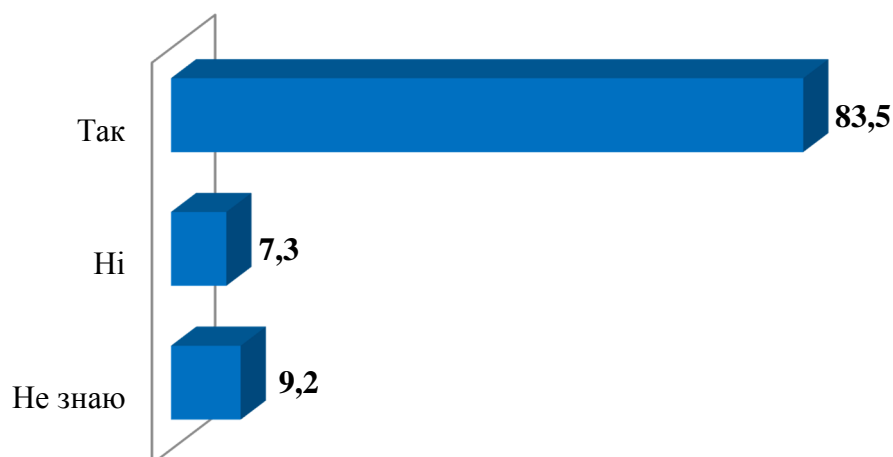
Більшість учнів (71,8%), за відповідями батьків, не отримують безкоштовне харчування (діаграма 13).

Діаграма 13. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи отримує Ваша дитина безкоштовне харчування?», (у відсотках)

Майже всі батьки (83,5%) вважають, що потрібно зберегти систему безкоштовного харчування в початковій школі (діаграма 14).

Діаграма 14. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «На Вашу думку, чи варто зберегти систему безкоштовного харчування в початковій школі у майбутньому?», (у відсотках)

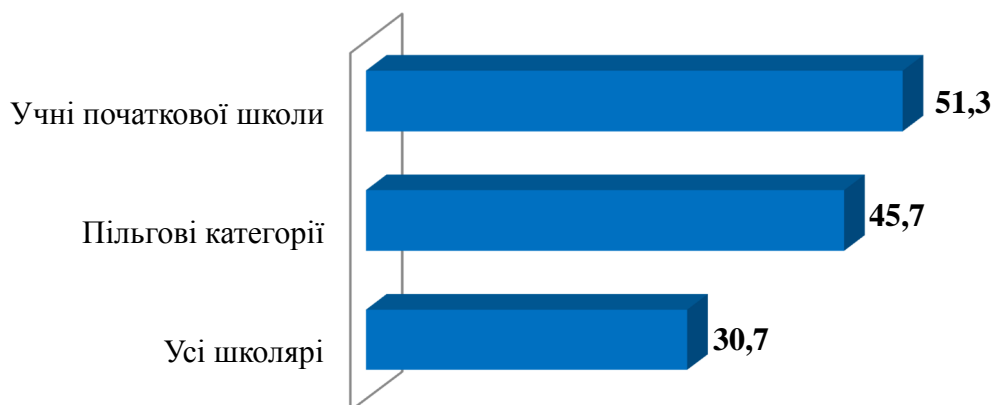

На думку батьків, безкоштовне харчування повинні отримувати учні початкових класів (51,3%), 45,7% – пільгові категорії, третина – усі школярі (діаграма 15).

Відповідаючи на відкриту частину запитання: «На Вашу думку, які категорії дітей у загальноосвітньому навчальному закладі повинні отримувати безкоштовне харчування?», батьки учнів зазначили:

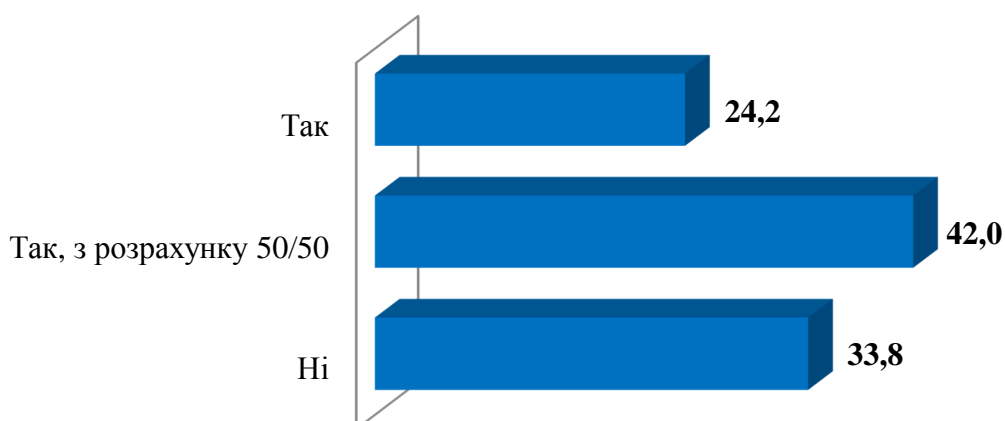
- діти, в яких є захворювання;
- сироти;
- діти з малозабезпечених та багатодітних сімей;
- інваліди.

Діаграма 15. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «На Вашу думку, які категорії дітей у загальноосвітньому навчальному закладі повинні отримувати безкоштовне харчування?», (у відсотках)

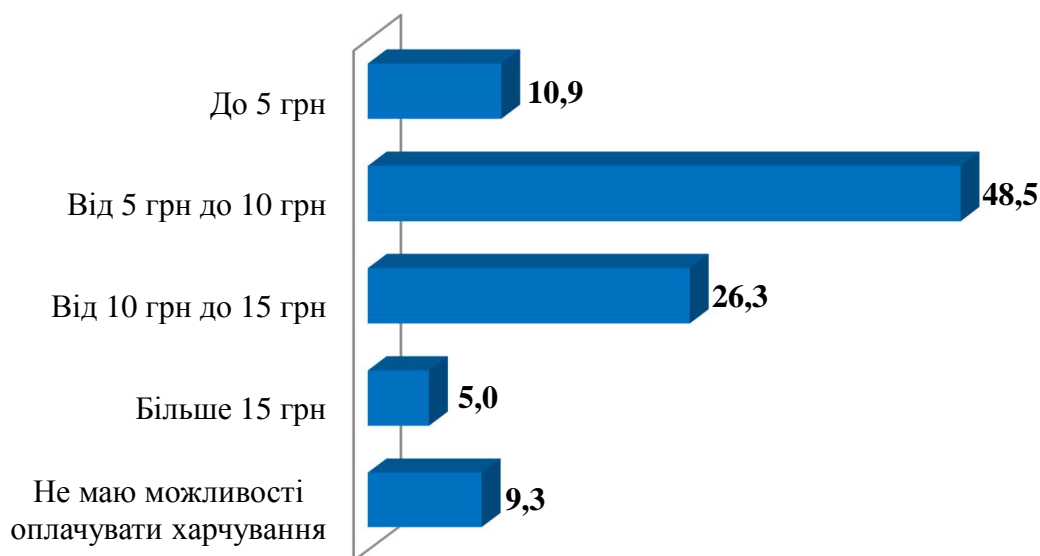
Майже 70% батьків згодні платити за гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі: 24,2% – повністю; 42,0% за умови розрахунку 50/50. Третина опитаних батьків не згодні оплачувати гаряче харчування в ЗНЗ (діаграма 16).

Діаграма 16. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи згодні Ви платити за гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі?», (у відсотках)

Майже всі батьки спроможні оплатити гаряче харчування дитини, більшість – в діапазоні від 5 до 15 грн. Проте кожна десята сім'я не має можливості оплачувати харчування дитини у школі (діаграма 17).

Діаграма 17. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Яку суму грошей із сімейного бюджету Ви можете заплатити за гаряче харчування (одноразове) в загальноосвітньому навчальному закладі?», (у відсотках)

Батьки хочуть, щоб їхні діти отримували повноцінне харчування, тому найбільш прийнятним варіантом платного харчування, за відповідями батьків учнів, є комплексний обід/сніданок. Проте кожний десятий з батьків не проти, щоб їхня дитина тільки перекушувала у школі (діаграма 18).

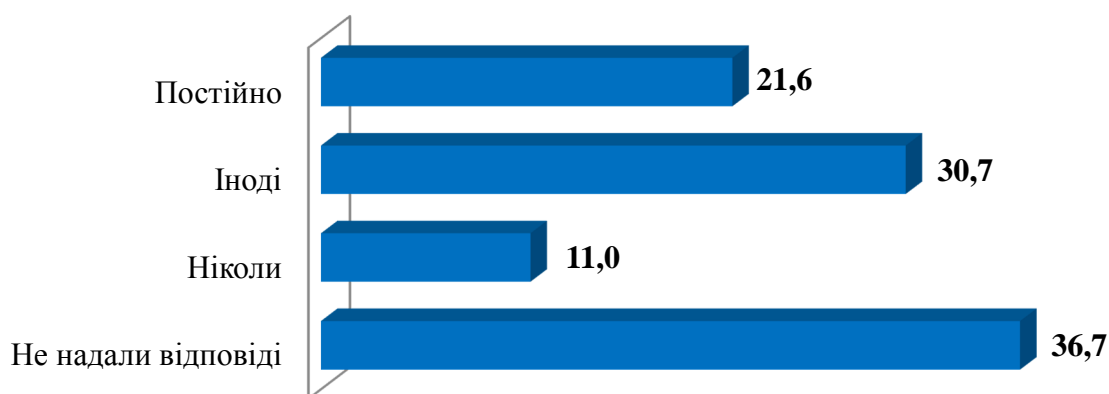
Крім зазначеного на діаграмі 18, батьки запропонували: вибір страви за бажанням дитини, самообслуговування, «шведський стіл». А також додали, що вони готові платити за сік, йогурт, овочі, випічку, чай.

Діаграма 18. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Який із варіантів платного харчування Вам найбільше підходить?», (у відсотках)

Постійно дітям до школи батьки дають гроші на харчування (39%). До 20% учнів кожного дня, йдучи до школи, отримують і гроші, і їжу на харчування. Кожний десятий з батьків ніколи не давав своїм дітям їжу і гроші на харчування (діаграма 19).

Діаграма 19. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання «Як часто Ви даєте своїй дитині їжу і гроші на харчування до загальноосвітнього навчального закладу?», (у відсотках)

У дослідженні відслідковувалось питання контролю за якістю харчування. Більшість батьків делегували право і обов'язок контролю за якістю харчування шкільній адміністрації (54,4%), батькам (44,9%). На ефективність контролю Київської міської державної адміністрації сподіваються 12% батьків (діаграма 20).

Відповідаючи на відкриту частину запитання: «Якщо Ви вважаєте, що гаряче харчування у школі повинно бути платним, хто повинен відслідковувати його якість?» батьки, крім зазначеного у діаграмі 20, додали: медична сестра, санепідемстанція (СЕС), інспекція з якості харчування, дітсестра, учнівське самоврядування.

Діаграма 20. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Якщо Ви вважаєте, що гаряче харчування у школі повинно бути платним, хто повинен відслідковувати його якість?», (у відсотках)

Отже, майже всі батьки вважають, що потрібно зберегти систему безкоштовного харчування в початковій школі. Майже 70% батьків згодні

платити за гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі від 5 до 15 грн. Кожна десята сім'я не має можливості оплачувати харчування дитини у школі. Батьки вважають найбільш прийнятним варіантом платного харчування комплексний обід/сніданок. Батьки вважають, що слідкувати за якістю платного гарячого харчування у школі повинна адміністрація школи та батьківський актив.

Висновки за результатами дослідження

1. Статистична інформація

1.1. Загальна характеристика учасників дослідження

35,7% батьків учнів, діти яких навчаються у 1–4-х класах;

36,1% батьків учнів, діти яких навчаються у 5–9-х класах;

28,2% батьків учнів, діти яких навчаються у 10–11-х класах;

55,1% батьків жіночої статі;

44,9% батьків чоловічої статі.

1.2. Стан організації гарячого харчування у їдальнях загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва

61,9% батьків учнів задовольняє як організоване гаряче харчування в шкільній їдальні, 11,1% – не задовольняє;

27,0% учнів не харчуються у школі;

60,5% учнів оцінюють гарячі страви як «смачно»;

55,8% учням вистачає отриманої порції гарячого харчування, 14,9% – не вистачає;

32,3% батьків учнів усе задовольняє у роботі їдальні, зокрема в організації гарячого харчування;

29,0% батьків указали на незадовільний асортимент;

21,8% батьків указали на високі ціни.

1.3. Організація роботи буфету у загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва

44,1% учнів користуються послугами шкільного буфету один раз на день, 28,5% – двічі, 6,8% – тричі;

12,8% учнів не користуються послугами шкільного буфету;

35,0% батьків учнів усе задовольняє у роботі буфету загальноосвітнього навчального закладу;

31,9% батьків учнів не вдоволені цінами, 29,3% – асортиментом, 8,8% – якістю, 7,6% – обслуговуванням, 3,8% – санітарним станом буфету.

1.4. Думка батьків учнів щодо оплати гарячого харчування учнів

83,5% батьків вважають, що потрібно зберегти систему безкоштовного харчування в початковій школі;

24,2% батьків згодні повністю платити за гаряче харчування, 42,0% – за схемою розрахунку 50/50;

До 70% батьків згодні платити за гаряче харчування в загальноосвітньому навчальному закладі від 5 до 15 грн;

8,2% батьків не можуть оплачувати харчування;

62,5% батьків готові сплачувати за комплексний обід/сніданок, 26,4% – за другу страву, 22,1% – за фрукти.

2. Соціальні запити батьків

2.1. Зауваження батьків щодо організації харчування в ЗНЗ

Що не задовольняє батьків у роботі їдальні, буфету загальноосвітнього навчального закладу:

- гарячі страви споживаються холодними;
- мало салатів;
- мало овочів та фруктів;
- пересмажені страви;
- працівники буфету неправильно дають здачу;
- лишок грошей, що залишається при розрахунку, працівники буфету повертають цукерками;
- відсутні серветки;

- брудні столові прибори;
- великі черги, тому діти не встигають за перерву щось купити чи поїсти;
- продають некорисні для здоров'я дітей продукти (сухарики, попкорн, чупа-чупс, чіпси тощо);
- після 3-4 уроку у буфеті залишаються лише солодощі;
- нема гарячих напоїв.

2.2. Пропозиції батьків щодо покращення організації харчування в ЗНЗ

1. Подовжити часи роботи їдальні, буфету.
 2. Продавати фрукти, молочні продукти в індивідуальній упаковці (кефір, йогурт, закваска).
- Запровадити самообслуговування, «шведський стіл».